

основною метою є встановлення факту приховування досліджуваною особою певної інформації, яка має значення для справи.

Крім того, у більшості зарубіжних країн результати психікофізіологічних досліджень, отриманих за допомогою використання поліграфа, долучаються до справи як докази. Проте в Україні, на законодавчому рівні це питання не врегульовано. Активному застосуванню поліграфа перешкоджають також такі обставини, як відсутність у правоохоронних органів достатнього обсягу відповідної інформації про цей метод; дефіцит кваліфікованих кадрів; наявність наукових дискусій про надійність методик психофізіологічного дослідження тощо.

Отже, на мою думку, в Україні необхідно запровадити декілька державних навчальних закладів, які будуть здійснювати підготовку поліграфологів, потрібен закон, який би врегулював проведення поліграфного опитування під час кримінального провадження та відповідні зміни до Кримінального процесуального кодексу.

Список використаних джерел

1. Волобуєв А. Ф. Про використання поліграфа при розслідуванні злочинів / А. Ф. Волобуєв // Криміналістика XXI століття : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25–26 листоп. 2010 р.). – Х. : Право, 2010. – С. 110–113.
2. Пунда О. О. Право на особисту недоторканність та перспективи використання поліграфа в кримінальному провадженні / О. Пунда // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 3. – С. 36–40.
3. Судебная психофизиологическая экспертиза с использованием полиграфа // Информ. бюл. следств. ком. при МВД России. – 2006. – № 2 (128). – С. 8–12.

Ключові слова: поліграф, детектор брехні, психофізіологічне дослідження, експертиза, криміналістичні засоби

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент кафедри криміналістики Палянничко Д. Г.*

Харчук Юлія Олександрівна

студентка 4-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ У ЗЛОЧИНАХ, ВЧИНЕНИХ НА ЗАМОВЛЕННЯ

Сучасний стан криміногенної ситуації в Україні характеризується не стільки збільшенням кількості злочинів, скільки зростанням та вдосконаленням їх способів та засобів вчинення. Особливий резонанс

становлять вбивства на замовлення, які значно поширилися за останні 5-10 років.

Вбивством на замовлення є умисне позбавлення життя потерпілого, яке вчиняється особою (виконавцем) за дорученням іншої особи (замовника).

В історії людства це не новий вид злочину. Згадки про вбивства на замовлення або знищення містяться ще у пам'ятках Стародавнього Сходу. Як спеціальність вбивство на замовлення вперше з'явилося на теренах Сицилії і проявлялось в діяльності сицилійської мафії під назвою «Товариство честі». Засудженого до смерті заздалегідь попереджали про вбивство, тобто не вбивали «всліпу». У США у рамках функціонування мафіозних кланів на початку 30-х рр. XX ст. була створена організація професійних кілерів під назвою «Корпорація вбивць». Для того, щоб знищити ту чи іншу людину спочатку необхідно було подати «заяву» до корпорації, після чого оплатити «послугу» і чекати виконання вироку. Щодо вітчизняної історії, то першим проявом даного виду злочину стало знищення Святополком своїх братів Бориса і Гліба у XI ст. [1, с. 105-106].

Такий вид вбивства існував і в радянський період, проте не мав такого масового поширення як нині. Найчастіше такі вбивства вчинялися на побутовому рівні через ревності, помсту або отримання спадщини. Замовниками таких вбивств найчастіше були жінки у віці від 20 до 60 років, а виконавцями виступали дилетанти з нижчого прошарку кримінального середовища. У ці часи жертвами вбивств були кооператори і лідери злочинного середовища.

Сьогодні ж в Україні «роботою» з боржниками, усуненням конкурентів займаються спеціально створені для цього відділи у впливових банківських, довірчих або страхових товариствах чи фірмах. Досить поширеними та надзвичайно популярними є оголошення у пресі на кшталт «виконую будь-які конфіденційні доручення», «конфіденційні послуги за високу оплату», «колишній спортсмен шукає можливість заробити 2000 доларів».

Статистика свідчить, що кількість убивств на замовлення щороку збільшується, змінюється особа жертви і, відповідно, особа самого злочинця.

Про особу злочинця як одну із складових криміналістичної характеристики вбивств на замовлення необхідно говорити тоді, коли йдеться про певну систему злочинних дій, здійснення яких викликає цілий ряд змін у психологічній структурі останнього. Це зміни ціннісних орієнтацій, потреб, переконань та схильностей. Як наслідок, виникають такі негативні риси характеру як жорстокість, озлобленість, жадібність, бязгузтво та ряд інших.

У криміналістиці традиційно існує два напрями вивчення особистості злочинця. У межах першого напрямку отримання і подальше опрацювання даних здійснюється на основі залишених на місці

вчинення злочину слідах. Тобто, в даному випадку відбувається вивчення імовірного злочинця. Другий передбачає вивчення особистості підозрюваного (обвинувачуваного) вже у процесі здійснення досудового розслідування, припускаючи, що злочин вчинено саме цією особою [2, с. 27].

Для даного виду вбивства найбільш характерною є така система учасників: замовник — виконавець або замовник — посередник (декілька посередників) — виконавець.

Здебільшого, жертвами таких вбивств стають лідери та члени злочинних угруповань, працівники правоохоронної та правозастосовної сфер, представники органів державної влади та особи, які займають керівні посади у бізнесі (президенти акціонерних товариств, керівники фінансово-кредитних установ, директори великих торговельних чи інших комплексів).

Людину, по суті, вбивають не за зроблене, а за те, що вона могла б зробити, або ж вона просто якимось чином перешкоджає здійсненню намірів замовника. Такими ж найчастіше виступають бізнесмени, авторитети кримінального світу, корумповані посадові особи, які, здебільшого, є комерційними партнерами особи, на вбивство якої здійснюється замовлення. Посередниками можуть бути особи з оточення організатора, підлеглі йому по службі, члени злочинних угруповань. Крім того, посередник виступає додатковим засобом захисту самого замовника. Тому, ані виконавець, ані замовник не знають один одного.

Виконавців умовно поділяють на два типи: кілери-дилетанти та кілери-професіонали. Для дилетантів характерна низька вартість послуг, їх використання не виключає помилок: дилетант може вбити не ту людину або лише поранити її, а може навіть залишити докази причетності. Найчастіше, це звичайні безробітні, що втратили надію знайти високооплачувану роботу, а також особи, які мають борги, котрі не можуть повернути [3, с. 163].

Професіонал же має достатньо високі та професійно «відточені» навички, використовує найсучаснішу техніку спостереження за жертвою, завжди здійснює заходи щодо підготовки до безпосереднього вчинення вбивства. Він йде на справу, коли відчуває майже повну гарантію власної безпеки. Професіонал повинен мати надійну легенду, щоб ніхто і ніколи не запідозрив у ньому ліквідатора. Це досить непомітна особа, яка вміє «розчинятися» у натовпі. Професійного кілера нерідко запрошують з іншого регіону, далекого зарубіжжя чи з країн СНД.

Існує ще один поділ виконавців злочинів, вчинених на замовлення — це кілери-одинаки, які виконують замовлення від випадку до випадку, та кілери, які перебувають на постійному утриманні того чи іншого злочинного угруповання.

Серед останніх них можна виокремити чотири підгрупи:

а) «легіонери» (особи, які пройшли армійську службу, працювали у МВС, брали участь у бойових діях; вік до 25-27 років);

б) «відставники» (переважно добре підготовлені 30-40-річні колишні офіцери або прапорщики, які після звільнення з армії працюють в різних охоронних фірмах, приватних службах безпеки; самі планують і відпрацьовують деталі вчинення майбутніх вбивств);

в) елітні підрозділи (як правило, такі особи працюють у службах безпеки великих фінансово-промислових концернів, активно задіяні у кримінальному бізнесі і мають значні фінансові можливості; у минулому колишні офіцери-десантники, офіцери спецпідрозділів систем МВС, КДБ);

г) одинаки (особи, які підтримують зв'язок із посередниками, не входять ні до яких структур; ентузіасти, які зробили вбивства своєю професією) [3, с. 164].

Психологічні особливості особистості виконавця замовного вбивства полягають в тому, що для останнього основний мотив діяльності — не лише користь, а й досягнення професійного результату.

Їх умовно можна позначити як:

1) «соціопатичних», до яких відносяться особистості з явними дефектами психічної діяльності, в межах станах;

2) «осіб інфернального досвіду» — це ветерани бойових дій, колишні засуджені особи з низьким соціальним статусом [3, с. 165].

Останнім часом у вчиненні вбивств на замовлення намітилися нові тенденції: до таких вбивств стали залучати жінок.

Донедавна, діяльність професійних вбивць не користувалася «повагою» у злочинному середовищі. Сьогодні ж кримінальний світ стає все більш жорстокішим, і, без сумніву, можна говорити навіть про існування такого виду професії як кілер, тобто професійний вбивця. І не секрет, що вона перетворилася на одну з «престижних» і високооплачуваних.

Список використаних джерел

1. Бережний С. Умисні вбивства на замовлення: історично-правовий аспект / С. Бережний // Слово Національної школи суддів України. — 2013. — № 3. — С. 105–107.
2. Мальхина Н. И. Личность преступника как объект исследования в криминалистике / Н. И. Мальхина // Следователь. — 2004. — № 8. — С. 27.
3. Костенко М. В. Вбивства на замовлення: криміналістична характеристика: Монографія // За ред. проф. Коновалої В. О. — Х.: Видавеш СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2006. — С. 163–165.

Ключові слова: криміналістична характеристика, особа злочинця, професійний злочинець, злочин, вчинений на замовлення, тенденції.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри криміналістики Палянничко Д. Г.